

21-ASR BOSHLARIDA HINDISTONDAGI DINIY JAMOALAR
DEMOGRAFIYASINING XUSUSIYATLARI

Xamidova Nilufarxon Akmaljon qizi
Rasulov A'zamjon Azamat o'g'li
Renessans Ta'lim Universiteti

Izoh. 2001-2011 yillar oralig'ida Hindiston aholisining diniy tuzilishini o'zgartirish xususiyatlarining qisqacha tavsifi berilgan. Davlatlar va ittifoq hududlari aholisidagi eng yirik dinlar vakillari ulushidagi o'zgarishlarning nomutanosibligi batafsil tahlil qilinadi. Aniqlanishicha, qisqa muddatda aholining oddiy ko'payish darajasini saqlab qolish uchun musulmonlar, hindular, nasroniylar va buddistlarning tug'ilish darajasi yetarli. Shu bilan birga, faqat islomga e'tiqod qiluvchilarning o'sish sur'ati mamlakatdagi o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori ekanligi ko'rsatilgan. Bu musulmonlardan tashqari Hindiston aholisida barcha asosiy dinlar vakillari ulushining kamayishiga sabab bo'ldi. Hindlar ulushining psixologik ahamiyatga ega 80 foizdan pastga tushishi mamlakatdagi dinlararo munosabatlarning beqarorlashishiga qo'shimcha omil bo'lishi mumkinligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Hindiston; aholining diniy tuzilishi; tug'ish qobiliyati; mintaqaviy farqlash; 2011 yilgi umumiy aholini ro'yxatga olish; namunaviy so'rov 2005-2006.

5 yildan ko'proq vaqt oldin bo'lib o'tgan Hindiston tarixidagi so'nggi, 15-aholini ro'yxatga olish, 2011 yilda 1,2 milliard kishidan oshgan mamlakat aholisining nisbatan yuqori o'sish sur'atini qayd etdi. 21-asrning birinchi o'n yilligida aholining o'rtacha yillik o'sish sur'ati butun Hindiston uchun deyarli 1,7% ni tashkil etdi [1. B. 12], birinchi tartibdagi ma'muriy-hududiy birliklar (ATE) - shtatlar va ittifoq hududlari tomonidan ko'rib chiqilganda sezilarli darajada tarqaldi. Bu ko'p jihatdan ularning konfessional tuzilishining o'ziga xos xususiyatlari, shuningdek, ular yashaydigan diniy jamoalarning demografik xatti-harakatlaridagi farqlar bilan bog'liq.

Zamonaviy Hindiston aholisi o'zining diniy tarkibi jihatidan xilma-xildir: islom, nasroniylik, sikhizm, buddizm va jaynizm tarafdorlari mamlakatda hinduizmning an'anaviy ustun tarafdorlari bilan yonma-yon yashaydilar. Hindiston dunyodagi eng diniy mamlakatlardan biri sifatida tanilgan: 2012 yilda mamlakat aholisining 81 foizi o'zini dindor deb hisoblagan (dindorlik bo'yicha dunyoda 18-o'rin), hindlarning atigi 3 foizi ateistik e'tiqodga ega [2].

Diniy guruhlar soni va ularning o'zgarishi tarkibiy qismlarini tavsiflovchi statistik ma'lumotlar mamlakat aholisini ro'yxatga olishning bir qismi sifatida, 1881 yildagi birinchi nisbatan to'liq ro'yxatga olishdan boshlab to'planadi. Biroq, diniy guruhlar bo'yicha natijalarni nashr etishning o'ziga xos xususiyati (ayniqsa, so'nggi o'n yilliklar) aholining diniy tuzilishiga bag'ishlangan ro'yxatga olish jildlarini chiqarishning kechikishi bo'ldi. Aholini ro'yxatga olish sanasi ("1" bilan tugaydigan yilda har o'n yilda) va tegishli materiallarning nashr etilishi o'rtasidagi vaqt oralig'i o'rtacha 5 yilni tashkil qiladi. Mavjud

vaziyat, birinchi navbatda, siyosatchilarning har besh yilda bir marta o'tkaziladigan Hindiston parlamentining quyi palatasiga (yakunida mamlakat hukumatini tashkil etuvchi) saylovlar arafasida "jamoatchilikni hayajonlantirish"ni istamasligi bilan bog'liq. Darhaqiqat, hinduparast Bharatiya Janata partiyasi (Hindiston Xalq partiyasi) va Hindiston Milliy Kongressi o'rtasidagi dunyoviy siyosiy an'analarga sodiq qolgan an'anaviy qarama-qarshilik shtatda.

2011 yil 1 mart holatiga ko'ra Hindiston aholisining 79,8 foizi hinduizmga e'tiqod qilgan, 14,2 foizi musulmonlar, 2,3 foizi xristianlar, 1,7 foizi sikxlar, 0,7 foizi buddistlar, 0,4 foizi jaynlar edi. Ettinchi diniy guruh - 2011 yilda 0,9% - boshqa barcha dinlar (qabilaviy, zardushtiylik, iudaizm va boshqalar) tarafdorlarini va diniy mansubligi aniqlanmagan odamlarni birlashtiradi. 2001-2011 yillarda Hindistonning umumiy aholisi 17,7 foizga oshgan bir paytda musulmonlar soni 24,6 foizga, hindular 16,8 foizga, nasroniylar 15,5 foizga, sikxlar 8,4 foizga, buddistlar 6,1 foizga, jaynlar soni oshgan. 5,4% ga.

Shunday qilib, aholini ro'yxatga olish natijalari, birinchi navbatda, hind jamiyati uchun mamlakat aholisidagi hindlarning ulushining yanada kamayishi juda og'riqli haqiqatni tasdiqladi. Ular sonining o'sish sur'ati Hindiston musulmon jamoasining tegishli ko'rsatkichlaridan sezilarli darajada orqada qolmoqda, bu mamlakatda an'anaviy ravishda kattaligi tufayli "ikkinchi ko'pchilik" hisoblanadi. Umuman olganda, pasayish tendentsiyasi Hindistondagi barcha yirik diniy jamoalarga xos bo'lib chiqdi, ya'ni so'nggi o'n yil ichida mamlakat aholisida faqat musulmonlarning ulushi oshdi.

Shunga qaramay, hindular Hindistonda hukmron diniy jamoa bo'lib qolmoqda, ularning soni 966 million kishini tashkil etadi - bu dunyodagi eng katta hindu jamoasi: hindu tarafdorlarining 83% dan ortig'i Hindistonda to'plangan.

Qayd etish joizki, Hindiston 1947-yilda mustaqillikka erishgandan keyingi butun davr mobaynida mamlakatda hindularning nisbiy sonining bosqichma-bosqich qisqarishi kuzatildi. Shunday qilib, 1951 yildan boshlab hinduizm tarafdorlarining aholidagi ulushi 5 foiz punktga kamaydi (85,0 dan 79,8 foizga), islom tarafdorlarining ulushi esa, aksincha, xuddi shu ko'rsatkichga (9,9 dan 14,2 ga) oshdi. (%). Garchi 90-yillardan boshlab. o'tgan asrda Hindiston aholisi, shu jumladan musulmonlar sonining o'sish sur'atlarining qisqarishi umumiy tendentsiyasi kuzatildi; islom tarafdorlari jamoasi bu ko'rsatkich bo'yicha mamlakatdagi barcha diniy guruhlar orasida hali ham etakchi bo'lib qolmoqda.

Hozirgi kunda Hindiston musulmonlar soni bo'yicha dunyoda ikkinchi o'rinda turadi - 172 milliondan ortiq kishi, Indoneziyadan keyin ikkinchi o'rinda turadi [3. R. 10]. Prognozlarga ko'ra, agar islomga e'tiqod qiluvchilarning o'sish sur'ati bir xil bo'lsa, 2050 yilga borib Hindiston bu ko'rsatkich bo'yicha dunyoda birinchi o'rinni egallab, 310 million musulmon (mamlakat aholisining 18,4 foizi) vataniga aylanishi mumkin [4]. 1947-yilda diniy yo'nalish bo'yicha bo'linish fojiasini boshidan kechirgan mamlakatda musulmonlar sonining ko'payishi hind millatchilari o'zlarining siyosiy tashviqotlarida foydalanib, hududiy yaxlitlik uchun hindlarning qo'rquvini uyg'otadi. Islom Pokistonning "beshinchi ustuni" sifatida.

2001-2011 yillar davomida Hindistondagi diniy guruhlar orasida uchinchi o'rinni egallagan nasroniy tarafdorlarining ulushi (taxminan 28 million kishi). barqaror qoldi - mamlakat aholisining 2,3%. Boshqa norasmiy ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatning xristian jamoasi sezilarli darajada katta bo'lib, uning miqdori 32-58 million kishini tashkil etadi [5, 6] yoki Hindiston aholisining 3-5% ni tashkil qiladi, bu esa mamlakatni dunyodagi 9-chi yirik davlatga aylantiradi. Xristianlar uchun dunyo. Darhaqiqat, mamlakatdagi nasroniylar sonining ikki baravar tafovutini faqat ro'yxatga olish varaqasidagi savollarga javob berganda, dalillar (texlsizlar) guruhiga mansub hindular, lekin nasroniylikni qabul qilganlar bilan izohlash mumkin. Bu holda milliy qonunchilikka ko'ra, hind jamiyatining ijtimoiy jihatdan eng past qatlam vakillari sifatida o'zlariga tegishli imtiyozlardan mahrum bo'lishlarini tushunib, konvertatsiya faktini reklama qilishni istamaydilar [7]. Hindistondagi nasroniylar soni kam baholanishi mumkinligi bilvosita mamlakatda ishlayotgan nasroniy missionerlar soni haqidagi ma'lumotlardan dalolat beradi: 2010 yilda ular 718 mingni tashkil etgan (dunyoda 1-o'rin), ya'ni Hindistonda taxminan 1,7 ming kishiga bitta missioner to'g'ri keladi. Birgina 2010 yilda, xristian missiyalariga ko'ra, Hindistonda 500 mingga yaqin kishi nasroniylikni qabul qilgan [3. B. 145].

Hindistonda qolgan eng yirik diniy guruhlar sikkalar, buddistlar va jaynlardir - 2001-2011 yillar uchun. ularning mamlakat aholisidagi ulushi biroz kamaydi, bu ham ularning tarafdorlari sonining juda past o'sish sur'ati bilan bog'liq.

Umumiy holatda diniy guruhlar ulushining o'zgarishi uchta komponentning qo'shma hissasi bilan belgilanadi: tabiiy o'sish, migratsiyaning ko'payishi va diniy konvertatsiya. Bundan tashqari, hozirgi vaqtda Hindistonda birinchi bo'lib mamlakatning diniy "portreti" ning shakllanishida asosiy rol o'ynaydi (bu bayonot mamlakatdagi barcha diniy jamoalar uchun to'g'ri keladi, ehtimol faqat xristianlar bundan mustasno) [8].

Afsuski, hozirgi kunga qadar mamlakatda diniy guruhlar tomonidan tug'ilish darajasi haqida rasmiy ma'lumotlar yo'q. Shu munosabat bilan 2005-2006 yillardagi Oila farovonligi bo'yicha uchinchi milliy tadqiqot ma'lumotlari tahlil qilish uchun eng dolzarb ma'lumot manbalari bo'lib qolmoqda. Umumiy tug'ilish darajasi, ya'ni. Umuman olganda Hindistondagi barcha diniy guruhlar uchun tug'ilish davrida (15-49 yosh) an'anaviy avlodagi bir ayolga o'rtacha bolalar soni so'nggi yillarda pasayish tendentsiyasiga ega. Aynan shu narsa 2005-2006 yillardagi qiymatni tushuntiradi. 70-yillarda tug'ish davriga kirgan 40-49 yoshdagi (haqiqiy avlodlar) ayollar orasida o'rtacha bolalar sonidan sezilarli darajada past. o'tgan asr.

Biroq, qiymat Hindistondagi sikkalar va jaynlardan tashqari barcha diniy guruhlar uchun almashtirish darajasidan (2.1) yuqoriligicha qolmoqda. Mamlakatdagi faqat musulmonlar uchun tug'ilish koeffitsienti mamlakatdagi o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori bo'lganligi bilan ajralib turadi va bu oxirgi o'n yillikda 2001-2011-yillar bilan bog'liq. Aholining o'sishi bo'yicha islom jamoasi yetakchi edi. Tug'ilishning yuqori darajasi natijasida Hindiston aholisidagi musulmonlar ulushi 13,4 foizdan 14,2 foizga oshgan. 2001-2011 yillar uchun butun Hindiston. Musulmonlar ulushi faqat Pondicherry va Manipurda

kamaydi, Hindistonning 12 shtatlari va ittifoq hududlarida musulmonlar ulushining aholi sonidagi o'sishi mamlakat o'rtacha ko'rsatkichidan yuqori bo'ldi.

Islom tarafdorlarining asosiy joylashuvi Gang va Brahmaputra vodiylari bo'lib, ular mamlakat musulmonlarining yarmidan ko'pini (53%) tashkil qiladi: Uttar-Pradesh (38,5 million), G'arbiy Bengal (24,7 million), Bihar shtatlari. (17,6 million) va Assam (10,7 million). Garchi bu shtatlarda musulmonlar hindularga nisbatan ozchilik bo'lib qolsalar ham, birinchisining ulushi, ayniqsa shaharlarda, hindlarning o'rtacha ko'rsatkichidan sezilarli darajada yuqori. Hindistonning g'arbiy qismida musulmonlar eng ko'p Maxarashtra (13,0 million) va Gujarat (5,8 million) shtatlarida joylashgan bo'lib, ularning muhim qismi Mumbai, Pune va Ahmadobod kabi yirik shaharlarda istiqomat qiladi. Hindiston janubidagi eng katta musulmon jamoasi Kerala shtatining Malabar sohilida istiqomat qiladi, bu yerda 8,9 million islom tarafdorlari (shtat aholisining chorak qismidan ko'prog'i) to'plangan.

Assam va G'arbiy Bengaliyadagi musulmonlar sonining rekord darajada o'sishiga qo'shni Bangladeshdan ko'p sonli musulmonlarning ushbu shtatlar hududiga ko'chib kelishi sabab bo'lgan [9]. 2011 yilgi aholini ro'yxatga olish ma'lumotlariga ko'ra, Assam va G'arbiy Bengaliya aholisi musulmonlar ulushi bo'yicha Hindistonda uchinchi va to'rtinchi o'rinlarni egallaydi, faqat Lakshadvip ittifoq hududi va Jammu va Kashmir shtatidan keyin, ko'pchilik musulmon bo'lgan ikki davlat. Immigratsiyaning roli Dehli va Haryana shtatidagi musulmonlarning yuqori o'sish sur'atlarini tushuntirishi mumkin: birinchisi, shaharda sanoat va xizmat ko'rsatish sohasining faol rivojlanishi tufayli qo'shni shtatlardan musulmonlarni jalb qiladi, ikkinchisi esa ishchilar sonining ko'payishini talab qiladi. qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish sur'ati.

Mamlakatning Kerala va Goa kabi tug'ilish darajasi past bo'lgan janubiy shtatlarida musulmon aholisi ulushining o'sishi milliy o'rtacha ko'rsatkichdan sezilarli darajada yuqori bo'ldi (qiymat - 1,8). Ushbu shtatlar aholisining savodxonligi va farovonligi oshishi bilan bog'liq bo'lgan tug'ilishning pasayishi, birinchi navbatda, Kerala va Goaning hindu va nasroniy aholisiga ta'sir ko'rsatdi, islom tarafdorlari orasida esa tug'ilish darajasi kamroq bog'liq edi. ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda hayot va shuning uchun sezilarli darajada kamroq kamaydi. Hindu jamoasi uchun noxush fakt mamlakatda o'ziga xos "induizm qal'asi" timsoliga ega bo'lgan Utta Rakhandda musulmonlar sonining sezilarli darajada ko'payishi bo'ldi. Gap shundaki, bu shtat mamlakatdagi aholi orasida brahmanlarning eng yuqori ulushiga ega (taxminan 20%), u hinduizm tarafdorlari uchun ko'plab muhim ziyoratgohlarga (shu jumladan Gang daryosi manbasi hududiga) ega.); Uttaraxand Hindistonning yagona davlati bo'lib, rasmiy tili hindlar uchun muqaddas sanskrit tilidir. Biroq so'nggi paytlarda Uttar-Pradesh shimoli-g'arbidagi chegara hududlaridan ("Musulmon cho'ntagi" [10. B. 106]) musulmon aholining Uttaraxand janubiga ko'chishi kuzatildi, ularda musulmonlar salmog'i yuqori bo'lib, bunda bu an'anaviy hind davlatida musulmon aholisining o'sishiga sabab.

2011 yilgi aholini ro'yxatga olish ma'lumotlariga ko'ra, hindular 28 shtatning 21 tasida va 7 ittifoq hududidan 6 tasida ko'pchilikni tashkil qiladi⁶. Har birida 50 milliondan ortiq

kishini tashkil etuvchi eng yirik hindu jamoalari mamlakatning eng zich joylashgan 10 ta shtatida joylashgan. Bular birinchi navbatda mamlakat shimolida Gang vodiysida joylashgan Uttar-Pradesh, Bihar va G'arbiy Bengal shtatlari (mos ravishda 159,3, 86,1 va 64,4 mln.); g'arbda - Maxarashtra (89,7 mln.), Rajastan (60,7 mln.) va Gujarat (53,5 mln.); janubda - Andhra-Pradesh (74,8 million), Tamilnadu (63,2 million) va Karnataka (51,3 million) shtatlari; Markaziy Hindistonda - Madhya-Pradesh shtati (66,0 mln.). Umuman olganda, 769,0 million hinduizm tarafdorlari Katta o'nlikda yashaydi yoki Hindistondagi umumiy sonning deyarli 80 foizi.

Hindlarning eng yuqori ulushi Himoloy mintaqalarida (Himachal-Pradesh) va g'arbda Gujaratdan, Maxarashtra shimolidan Madhya-Pradeshgacha, so'ngra sharqdan Chhattisgarh va Odishagacha cho'zilgan Rajput kamarida joylashgan. Bu shtatlarda hindu aholisi zichligining sababi shundaki, musulmonlar hukmronligi davrida ularning hududi musulmon hukmdorlarining zo'ravonligidan qochgan hindu elitasi uchun "qo'riqxonaga" aylangan, keyin esa Britaniya hukmronligi davrida ko'pchilik Yarim avtonom hind knyazlik shtatlari shu hududda joylashgan edi. Mamlakat janubida hindu aholisining eng yuqori ulushi Tamil Nadu va Andhra Pradesh shtatlarida joylashgan bo'lib, ular musulmonlar istilosi davrida deyarli noma'lum edi.

Hindlarning eng kam ulushi Hindistonning shimoli-sharqiy tog'li shtatlarida kuzatilgan, bu erda hinduizm ancha keyinroq, faqat mustamlaka davrida tarqala boshlagan: Arunachal-Pradesh, Meghalaya, Manipur, Mizoram va Nagaland. Ko'pchilik musulmon bo'lgan hindularning ulushi kichik; shuningdek, mamlakatning shimoli-g'arbida, sikkizimning beshigi bo'lgan Panjob shtatida (aholining 1/3 qismidan salgina ko'prog'i) va G'arbiy Bengaliya va Assam shtatlarining chegaradosh hududlarida. Bangladeshdan kelgan muhojirlarning asosiy to'lqini.

Bu shtatlarda hinduizmning asosiy "huquqbuzarlari" islom va nasroniylik bo'lib, ular ushbu hududlar aholisida o'z ulushini keskin oshirishga muvaffaq bo'ldilar: birinchisi – qo'shni Bangladeshdan musulmonlarning faol immigratsiyasi tufayli, ikkinchisi – musulmonlar tufayli. mahalliy kichik etnik guruhlar orasida xristian missionerlarining faol faoliyati. Mamlakatning shimoli-sharqidagi qoidadan yagona istisno Hindistonning eng nasroniylashgan shtati Nagaland bo'lib, unda hinduizm o'z tarafdorlarining tug'ilish darajasi yuqoriligi tufayli "qasos" olishga muvaffaq bo'ldi. 2001-2011 yillarda hindlarning ulushi sezilarli darajada oshdi. faqat sikk aholisining ulushi yuqori bo'lgan hududlarda - Panjob shtatida - va uning poytaxti - Chandigarh Ittifoqi hududi, bu migratsiya oqimi va hindlarning yuqori tug'ilish ko'rsatkichlari bilan izohlanadi.

Hinduizm tarafdorlari Hindistonning diniy jamoalari orasida tug'ilish darajasi bo'yicha ikkinchi o'rinni egallaydi. Shunga qaramay, hindlarning qiymati - 2,59 - milliy o'rtacha ko'rsatkichdan past, bu esa hindu tarafdorlarining aholidagi ulushining pasayishiga olib keldi. Ko'pgina Hindiston shtatlarida hindu aholisi ulushining kamayishi taxminan milliy o'rtacha ko'rsatkichga teng yoki undan yuqori edi; Bu birinchi navbatda Hindistonning aholi soni bo'yicha eng yirik shtatlariga taalluqlidir: Uttar-Pradesh, Bihar, Maxarashtra, Rajastan, Andhra-Pradesh, Gujarat va boshqalar. Eng katta yo'qotishlarni

Hindistonning shimoli-sharqiy va sharqiy shtatlarida hinduizm tarafdorlari ko'rdilar. , Arunachal Pradesh, Manipur, Assam, Sikkim, Tripura, G'arbiy Bengal, Meghalaya kabi.

Mamlakatning nasroniy aholisi asosan Hindistonning janubida to'plangan bo'lib, rasmiy aholini ro'yxatga olish ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatdagi xristian tarafdorlarining taxminan 47 foizi yashaydi. Bular Kerala (6,1 million), Tamilnadu (4,4 million), Karnataka va Andhra-Pradesh (har biri 1,1 million) shtatlaridir. Biroq, mahalliy nasroniylar orasida tug'ilish darajasi past bo'lganligi sababli, so'nggi o'n yilliklarda janubiy Hindistonning xristian aholisidagi "og'irligi" doimiy ravishda pasayib bormoqda (1991 yilda - 56%, 2001 yilda - 51%).

Mamlakatning shimoli-sharqidagi Arunachal-Pradesh, Manipur, Meghalaya, Sikkim va Tripura shtatlarida nasroniylarning tug'ilish darajasi bo'yicha Hindistondagi boshqa diniy guruhlariga nisbatan orqada qolishi mahalliy etnik dinlar tarafdorlarining diniy dinlarga o'tishi bilan qoplandi. Xristianlik, bu hududda xristian aholisi ulushining ko'payishiga olib keldi. Nagaland bundan mustasno bo'lib, unda mahalliy aholi - Naga xalqining nasroniylashuvi 2001 yilga kelib maksimal darajaga yetdi. Keyinchalik Nagalanddagi nasroniy tarafdorlarining ulushi pasayishni boshladi, chunki ular tug'ilish bo'yicha musulmonlar va hindlardan past edi. stavkalari va konvertatsiya tufayli xristian jamoasining yanada o'sishi uchun resurs tugab bo'ldi.

Buddizmga e'tiqod qiluvchi aholining aksariyati mamlakatning ikki mintaqasida to'plangan.

Birinchidan, bu Maxarashtra shtati va qo'shni Madhya-Pradesh va Karnataka tumanlari bo'lib, u erda mamlakat buddistlarining 81 foizi (6,8 million kishi) to'plangan. Bu mintaqada buddistlarning ulushi kichik, garchi u milliy o'rtacha ko'rsatkichdan sezilarli darajada yuqori bo'lib qolmoqda (masalan, Maxarashtrada buddistlarning ulushi milliy o'rtacha ko'rsatkichdan 8 baravar yuqori).

Ikkinchidan, bu Himoloy mintaqasi bo'lib, shimoli-g'arbdagi Leh viloyatidan (Jammu va Kashmir) shimoliy Himachal-Pradesh orqali Utta Raxandgacha va Sikkimdan Arunachal Pradesh va Assam orqali shimoli-sharqda Tripura va Mizoramgacha cho'zilgan bo'lib, u deyarli 1/10 ni to'playdi. Hindistonning buddistlar jamoasi (0,8 milliondan ortiq). Ikkinchi mintaqada deyarli barcha shtatlar aholisida buddistlarning ulushi birinchisiga qaraganda yuqori va Sikkimda Hindiston uchun maksimal qiymatga etadi - 27% dan ortiq; mahalliy buddistlarning aksariyati Tibet-Birman guruhining mahalliy kichik etnik guruhlari vakillari.

Hind buddistlarining tug'ilish darajasi ushbu diniy guruhning oddiy ko'payishi uchun zarur bo'lganidan bir oz yuqoriroqdir. Hindistondagi buddizm tarafdorlarining mutlaq ko'pchiligi neo-buddizm deb ataladigan, Dalit⁹ Mahars kastasiga mansub bo'lib, ular buddizmi nisbatan yaqinda, faqat 20-asrning o'rtalarida ommaviy ravishda qabul qilganlar. an'anaviy hind jamiyatida daxlsiz. Neo-buddistlar Maxarashtra shtatida, shuningdek, Karnatakaning qo'shni tumanlarida yashaydi. Oila farovonligi milliy tadqiqoti 2005-2006. Neo-buddistlar jamiyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida sezilarli muvaffaqiyatlarni qayd etdi, buning natijasida ularning reproduktiv munosabatlarida o'zgarishlar yuz berdi, bu ikki farzandli oilaga o'tishga olib keldi. Buddizm tarafdorlari

orasida tug'ilishning pasayishi Hindistonning buddist aholisining ko'pchiligi - Maxarashtra va Karnataka, va natijada butun Hindiston bo'ylab to'plangan shtatlar aholisidagi ulushining pasayishiga olib keldi.

Buddistlarning ulushi mamlakat shimoli-sharqidagi Sikkim va Arunachal-Pradesh kabi an'anaviy buddist shtatlarida ham kamaydi, ammo bu mintaqaning boshqa shtatlarida - Mizoram, Nagaland, Tripura, Manipur va Meghalayada o'sishi bilan qoplandi. Hindistonning shimoli-sharqiy shtatlarida buddist aholining bunday ko'p yo'nalishli dinamikasi, ehtimol, mintaqadagi murakkab migratsiya vaziyati bilan izohlanadi.

Hindistondagi sikkizm tarafdorlarining aksariyati (deyarli 84%) ularning dini kelib chiqqan mintaqada - tarixiy Panjob viloyatida to'plangan bo'lib, u zamonaviy Panjob (16,0 million), Haryana (1,2 million) va Himachal-Pradesh (0,1 million) shtatlarini o'z ichiga oladi. Bu hudud 0,6 millionga yaqin sikkizm tarafdorlari yashaydigan Dehli milliy poytaxti hududiga geografik jihatdan tutashgan. Agar o'zlarining tarixiy hududlarida sikkizm asosan qishloq joylarida (muqaddas markazi - Amritsar shahri bundan mustasno) yashasa, u erda ular katta unumdor yerlarga ega bo'lsalar, Hindistonning qolgan qismida ularning jamoalari asosan yirik shaharlarda to'plangan.

Etarlicha yuqori turmush darajasi, yuqori savodxonlik, oilani rejalashtirish usullari haqida ma'lumotni keng tarqatish - bular asosan qishloq aholisi bo'lib qoladigan sikkizm o'rtasida an'anaviy "shahar" reproduktiv inshootlarning muvaffaqiyati uchun asos bo'lib xizmat qiladi, buning natijasida, 21-asr boshlariga kelib. Hindistonning sikkizm jamoasida tug'ilish darajasi yangilanish darajasidan pastga tushdi. 2001-2011 yillarda tug'ilishning pastligi sabab bo'ldi. Hindistonda sikkizm aholisining ulushi kamaydi va federatsiyaning barcha 35 sub'ekti ichida sikkizm tarafdorlarining ulushi faqat Sikkim va Arunachal-Pradeshda sezilarli darajada oshdi.

Hindiston aholisini ro'yxatga olishda alohida hisoblangan so'nggi yirik diniy jamoa - Jaynlar tug'ilishning eng past darajasi bilan ajralib turadi, bu mamlakatdagi o'rtacha ko'rsatkichdan deyarli ikki baravar ortda qoladi. Jaynlar Hindistondagi ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan eng rivojlangan diniy jamoa bo'lib, soni nisbatan kam va butun mamlakat bo'ylab tarqalgan. Jaynlarning aksariyati mamlakatning g'arbiy va markaziy shtatlari shaharlarida yashaydi: Maxarashtra, Rajasthan, Gujarat, Madhya-Pradesh va Dehli milliy poytaxti. 2001-2011 yillar uchun. demografik sharoitlari bo'yicha yevropaliklardan unchalik farq qilmaydigan jaynlarning ulushi asosan mamlakatning shimoli-sharqida va janubida joylashgan Hindistonning faqat bir qismi aholisida (migratsiya komponenti hisobiga) biroz oshdi.

Shunday qilib, 2011 yilgi aholini ro'yxatga olish natijalari shuni ko'rsatdiki, mamlakat aholisining diniy tarkibi sezilarli o'zgarishlarga duch kelmoqda, bu birinchi navbatda diniy guruhlar vakillarining reproduktiv xatti-harakatlaridagi farqlar bilan bog'liq. Diniy omil zamonaviy Hindistonning ijtimoiy-siyosiy rivojlanishida juda muhim, balki hal qiluvchi rol o'ynaydi. Deyarli to'liq diniy jamiyat sharoitida siyosiy kurashdagi muvaffaqiyat yoki muvaffaqiyatsizliklar ko'p jihatdan siyosiy rahbarlarning mohirona manevr qilishiga va turli

diniy guruhlar manfaatlariga mos kelishiga, o'z izdoshlarini safarbar qilish uchun diniy ritorikadan foydalanish qobiliyatiga bog'liq.

2004-2014 yillarda Hindistonda hukmronlik qilgan. INC boshchiligidagi hukumat, so'nggi aholini ro'yxatga olish natijasida olingan aholining hozirgi diniy tuzilishi to'g'risidagi ma'lumotlar mamlakatda hindular ulushining pasayishini ko'rsatishidan haqli ravishda qo'rqardi. Shunday qilib, konfessiyaviy statistika 2014 yilgi parlament saylovlarida INCning siyosiy raqiblari, birinchi navbatda, Bharatiya Janata partiyasining hind millatchilari tomonidan qo'llaniladigan muhim targ'ibot ko'zi bo'lishi mumkin.

Biroq, 2014-yilning aprel-may oylarida bo'lib o'tgan Hindiston parlamentiga saylovlar bu partiyaning yuz yildan ko'proq vaqtga to'g'ri kelgan butun tarixidagi eng omadsizi bo'lib chiqdi. Mamlakatda uning yetakchisi N.Modi boshchiligidagi hukumatning hokimiyatga kelishi Hindiston aholisining diniy tuzilishi haqidagi rasmiy ma'lumotlarni yanada "yashirish"ni ma'nosiz qildi va ular nihoyat e'lon qilindi. Natijada, so'nggi o'n yillikda shtat aholisining diniy tuzilishida 2001-2011 yillar aniq bo'ldi. sezilarli o'zgarishlar yuz berdi. Avvalo, hindularning Hindiston aholisidagi ulushining psixologik jihatdan muhim darajadan 80 foizga kamayishi haqidagi qo'rquvlar tasdiqlandi. "Reproduktiv" tarozilarning "oltin" kosasi tobora musulmonlar tomon egilib, hindularni ikkinchi o'rinda qoldirib, 21-asrning demografik qudratidagi siyosiy vaziyatga ta'sir ko'rsatmoqda. va Britaniya Raj davridan beri bu diniy guruhlar o'rtasidagi allaqachon keskin munosabatlarni kuchaytirdi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Goroxov S.A., Dmitriev R.V. Hindiston aholisi rekord darajada o'sib bormoqda // Osiyo va Afrika bugungi kunda. 2011. No 8. 11-15-betlar.

2. Dindorlik va ateizmning global indeksi-2012. WIN-Gallup International. URL: <http://www.wingia.com/web/files/news/14/file/14.pdf> (nashr qilingan sana) sana: 2015 yil 28 dekabr).

3. Global xristianlik atlas: 1910-2010 / ed. Jonson Todd M., Kennet R. Ross va Sandra S.K. Li. Edinburg: Edinburg universiteti nashriyoti, 2009. 384 b.

4. Jahon dinlarining kelajagi: Aholi o'sishi prognozlar, 2010-2050. Pew ResearchCenterURL:[http://www.pewforum.org/files/2015/03/PF_15.04.02_ProjectionsFull Report.pdf](http://www.pewforum.org/files/2015/03/PF_15.04.02_ProjectionsFullReport.pdf) (kirish 18/09/2015).

5. Global nasroniylik: Dunyo xristian aholisining hajmi va taqsimoti to'g'risidagi hisobot. Pew Research Center, dekabr, 2011. URL:

<http://www.pewforum.org/files/2011/12/Christianity-fullreport-web.pdf> (kirish 20/09/2015).

6. Xristianlik global kontekstda, 1970-2020 yillar: jamiyat, din va missiya. PewResearchCenter,iyun,2013-yil.URL:

<http://www.gordonconwell.com/netcommunity/CSGCResources/ChristianityinitsGlobalContext.pdf> (kirish 22.09.2015).

7. Xitoy va Hindistondagi nasroniylar soni. Lozanna global tahlili, 2011-yil 8-iyul. URL: http://conversation.lausanne.org/en/resources/detail/11971#article_page_1 (kirish 2015-yil 10-sentabr).

8. Goroxov S. A. Hindiston. Din, demografiya va siyosat // Osiyo va Afrika bugun. 2011. No 7. 24-32-betlar.

9. Bhattacharya R. Bengaliyadagi siyosiy urush musulmonlar sonining ko'payishini ko'rsatmoqda. Hindustan Times, 26-avgust, 2015-yil. URL: <http://www.hindustantimes.com/kolkata/political-war-in-bengal-as-data-reveal-rise-in-muslim-population/story-qqEVZ0dBuwUVwEqPl0Xs0N.html>(kirish sanasi: 18.09.2015).

10. Joshi A.P., Srinivas M.D., Bajaj J.K. Hindistonning diniy demografiyasi. Chennai: Siyosiy tadqiqotlar markazi, 2003. 380 b.